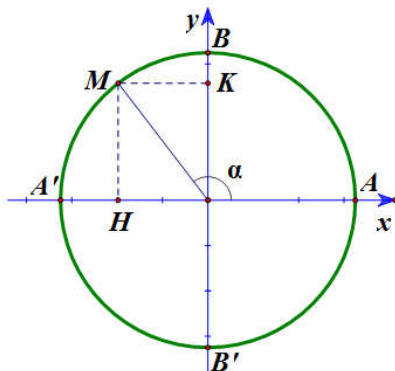

GÓC LƯỢNG GIÁC VÀ CÔNG THỨC LƯỢNG GIÁC

A. LÝ THUYẾT

1. Giá trị lượng giác của cung α .

Trên đường tròn lượng giác (hình 1.1) cho cung $\widehat{AM}$ có số $\widehat{AM} = \alpha$:

Hình 1.1

Gọi $M(x; y)$ với tung độ của M là $y = \overline{OK}$, hoành độ là $x = \overline{OH}$ thì ta có:

$$\sin \alpha = \overline{OK}$$

$$\cos \alpha = \overline{OH}$$

$$\tan \alpha = \frac{\sin \alpha}{\cos \alpha}; (\cos \alpha \neq 0)$$

$$\cot \alpha = \frac{\cos \alpha}{\sin \alpha}; (\sin \alpha \neq 0)$$

Các giá trị $\sin \alpha$, $\cos \alpha$, $\tan \alpha$, $\cot \alpha$ được gọi là các giá trị lượng giác của cung α .

Các hệ quả cần nắm vững

1. Các giá trị $\sin \alpha$; $\cos \alpha$ xác định với mọi $\alpha \in \mathbb{R}$. Và ta có:

$$\sin(\alpha + k2\pi) = \sin \alpha, \forall k \in \mathbb{Z};$$

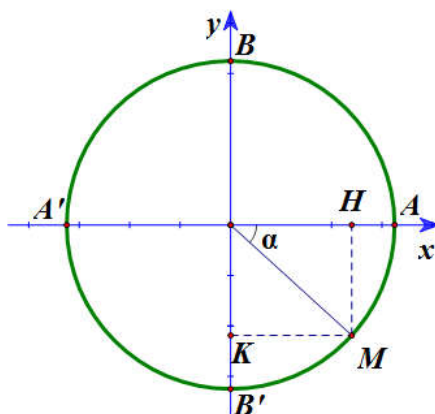
$$\cos(\alpha + k2\pi) = \cos \alpha, \forall k \in \mathbb{Z}.$$

2. $-1 \leq \sin \alpha \leq 1$; $-1 \leq \cos \alpha \leq 1$

3. $\tan \alpha$ xác định với mọi $\alpha \neq \frac{\pi}{2} + k\pi, (k \in \mathbb{Z})$.

4. $\cot \alpha$ xác định với mọi $\alpha \neq k\pi, (k \in \mathbb{Z})$.

Dấu của các giá trị lượng giác của cung α phụ thuộc vào vị trí điểm cuối của cung $\widehat{AM} = \alpha$ trên đường tròn lượng giác (hình 1.2).

Hình 1.2

Ta có bảng xác định dấu của các giá trị lượng giác như sau

Góc phần tư	I	II	III	IV
Giá trị lượng giác				
$\cos \alpha$	+	-	-	+
$\sin \alpha$	+	+	-	-
$\tan \alpha$	+	-	+	-
$\cot \alpha$	+	-	+	-

Ở hình 1.3 là một cách nhớ khác để xác định dấu của các giá trị lượng giác

II $\sin \alpha : +$ $\cos \alpha : -$ $\tan \alpha : -$ $\cot \alpha : -$	I $\sin \alpha : +$ $\cos \alpha : +$ $\tan \alpha : +$ $\cot \alpha : +$
III $\sin \alpha : -$ $\cos \alpha : -$ $\tan \alpha : +$ $\cot \alpha : +$	IV $\sin \alpha : -$ $\cos \alpha : +$ $\tan \alpha : -$ $\cot \alpha : -$

Hình 1.3

2. Công thức lượng giác

Công thức cơ bản

$$\sin^2 x + \cos^2 x = 1$$

$$\tan^2 x + 1 = \frac{1}{\cos^2 x}$$

Cung đối nhau

$$\sin(-x) = -\sin x$$

$$\cos(-x) = \cos x$$

$$\cot^2 x + 1 = \frac{1}{\sin^2 x}$$

Công thức cộng

$$\sin(x \pm y) = \sin x \cos y \pm \cos x \sin y$$

$$\cos(x \pm y) = \cos x \cos y \mp \sin x \sin y$$

$$\tan(x \pm y) = \frac{\tan x \pm \tan y}{1 \mp \tan x \tan y}$$

Công thức đặc biệt

$$\sin x + \cos x = \sqrt{2} \sin\left(x + \frac{\pi}{4}\right) = \sqrt{2} \cos\left(x - \frac{\pi}{4}\right)$$

$$\sin x - \cos x = \sqrt{2} \sin\left(x - \frac{\pi}{4}\right) = -\sqrt{2} \cos\left(x + \frac{\pi}{4}\right)$$

Góc nhân đôi

$$\sin 2x = 2 \sin x \cos x$$

$$\cos 2x = 2 \cos^2 x - 1 = 1 - 2 \sin^2 x = \cos^2 x - \sin^2 x$$

Góc nhân ba

$$\sin 3x = 3 \sin x - 4 \sin^3 x$$

$$\cos 3x = 4 \cos^3 x - 3 \cos x$$

$$\tan 3x = \frac{3 \tan x - \tan^3 x}{1 - 3 \tan^2 x}$$

$$\tan(-x) = -\tan x$$

Cung bù nhau

$$\sin x = \sin(\pi - x)$$

$$\cos x = -\cos(x - \pi)$$

$$\tan x = \tan(x - \pi)$$

Góc chia đôi

$$\sin^2 x = \frac{1}{2}(1 - \cos 2x)$$

$$\cos^2 x = \frac{1}{2}(1 + \cos 2x)$$

Góc chia ba

$$\sin^3 x = \frac{1}{4}(3 \sin x - \sin 3x)$$

$$\cos^3 x = \frac{1}{4}(3 \cos x + \cos 3x)$$

STUDY TIP

Ở đây từ các công thức góc nhân đôi, góc nhân ba ta có thể suy ra công thức góc chia đôi, chia ba mà không cần nhớ nhiều công thức.

Biến đổi tích thành tổng

$$\cos x \cos y = \frac{1}{2} [\cos(x - y) + \cos(x + y)]$$

$$\cos x + \cos y = 2 \cos \frac{x+y}{2} \cos \frac{x-y}{2}$$

$$\sin x \sin y = \frac{1}{2} [\cos(x - y) - \cos(x + y)]$$

$$\cos x - \cos y = -2 \sin \frac{x+y}{2} \sin \frac{x-y}{2}$$

$$\sin x \cos y = \frac{1}{2} [\sin(x - y) + \sin(x + y)]$$

$$\sin x + \sin y = 2 \sin \frac{x+y}{2} \cos \frac{x-y}{2}$$

Biến đổi tổng thành tích

$$\sin x - \sin y = 2 \cos \frac{x+y}{2} \sin \frac{x-y}{2}$$

3. Giá trị lượng giác của các cung đặc biệt

α (độ)	0	30°	45°	60°	90°	180°
α (radian)	0	$\frac{\pi}{6}$	$\frac{\pi}{4}$	$\frac{\pi}{3}$	$\frac{\pi}{2}$	π
$\sin \alpha$	0	$\frac{1}{2}$	$\frac{\sqrt{2}}{2}$	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	1	0
$\cos \alpha$	1	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	$\frac{\sqrt{2}}{2}$	$\frac{1}{2}$	0	-1
$\tan \alpha$	0	$\frac{\sqrt{3}}{3}$	1	$\sqrt{3}$	Không xác định	0

STUDY TIP

Từ bảng giá trị lượng giác các cung đặc biệt ở bên ta thấy một quy luật như sau để dễ dàng nhớ các giá trị lượng giác của các cung đặc biệt:

α	30°	45°	60°	90°
$\sin \alpha$	$\frac{\sqrt{1}}{2}$	$\frac{\sqrt{2}}{2}$	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	$\frac{\sqrt{4}}{2}$

Các giá trị ở tử số tăng dần từ $\sqrt{0}$ đến $\sqrt{4}$. Ngược lại đối với giá trị $\cos$, tử số giảm dần từ $\sqrt{4}$ về $\sqrt{0}$.